

ANTHROPOSOFICKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY

SMYSLOVÁ A MYŠLENKOVÁ ORGANIZACE ČLOVĚKA VE VZTAHU K SVĚTU

Rudolf Steiner

Když člověk bude zkoumat svou vlastní lidskou bytost a použije na to nejprve imaginativní poznání, odvrhne při pozorování ze sebe soustavu svých smyslů. Pro zkoumání sebe sama se stane bytostí bez této soustavy. Nepřestane mít před svou duší obrazy, jaké byly předtím neseny smyslovými orgány; ale přestane se cítit těmito orgány spojen s fyzickým vnějším světem. Obrazy fyzického vnějšního světa, které má před duší, nejsou nyní neseny smyslovými orgány: jsou pro bezprostřední pohled důkazem, že člověk je spojen se svým přirozeným okolím přes ono smyslové spojení ještě jinak, spojením, které není neseno smysly. Je to spojení s duchem, jak je vtělen v přirozeném vnějším světě.

Při takovémto zkoumání tedy od člověka odpadá fyzický svět. Je to zemská složka, která odpadá. Člověk už ji na sobě necítí.

To by mohlo vést k domněnku, že tím člověk ztratí také vědomí o sobě. Zdá se, že to vyplývá z dosavadního výkladu, který ukázal, že vědomí o sobě je výsledkem souvislosti člověka se Zemí. Ale není tomu tak. To, co člověk získal díky Zemi, to mu zůstává, i když *po tomto získání* se v prožívajícím poznání zbavuje zemského vlivu. Uvedeným duchově-imaginativním zkoumáním vychází najevo, že člověk svou smyslovou soustavu v podstatě nijak intenzivně se sebou nespojil. V této smyslové soustavě nežije vlastně *on*, nýbrž okolní svět. Ten zabudoval *sebe*, svou podstatu do smyslové organizace.

A imaginativně nazírající člověk proto také považuje smyslovou organizaci za součást vnějšního světa. Za součást vnějšního světa, jež mu je sice bližší než přírodní okolí, ale přesto náleží vnějšnímu světu. Od ostatního vnějšního světa se liší jenom tím, že se do něho člověk nemůže za účelem poznání nořit jinak než prostřednictvím smyslových vjemů. Do své smyslové organizace se ale nenoří poznáním, nýbrž jako bytost prožívající. Organizace smyslů je pro něho vnějším světem, ale člověk do tohoto vnějšního světa zapouští svou bytost duchově-duševní, kterou si při vstupu do pozemského bytí přináší z duchového světa.

S výjimkou toho, že člověk svou smyslovou organizaci vyplňuje svou duchově-duševní bytostí, patří tato organizace do vnějšního světa, jako do něho patří svět rostlin, rozprostírající se kolem člověka. Oko patří nakonec světu, nikoli člověku, jako růže, kterou vnímá, nepatří jemu, ale světu.

V období, kterým člověk v kosmickém vývoji právě prošel, vyskytli se lidé poznávající, kteří říkali: Barva, tón, tepelné dojmy se vlastně nevyskytují ve světě, nýbrž v člověku. „Červená barva“, tak říkají, „není nic tam venku ve světě, který obklopuje člověka, nýbrž je to jenom účinek čehosi neznámého na člověka“. - Avšak pravda je přímý opak tohoto názoru. Není to barva, která by spolu s okem patřila

člověku, nýbrž je to oko, jež patří spolu s barvou světa. Během svého pozemského života člověk nenechává zemské okolí proudit do sebe, nýbrž *on sám vyrůstá* mezi narozením a smrtí *ven ze sebe* do tohoto vnějšího světa.

Je významné, že na konci *temného období*, kdy člověk zírá do svého okolí, aniž by prožíval i jemným tušením světlo ducha, se pravdivý názor o vztahu člověka k jeho okolí převrací přímo v opak pravdy.

Když člověk imaginativně poznávající odvrhl *tu část* svého okolí, ve které žije svou smyslovou organizací, tedy vstupuje do jeho prožívání jiná organizace, která nese obdobně *myšlení*, jako smyslová organizace obrazy smyslového vnímání. A teď člověk ví, že touto myšlenkovou organizací souvisí s kosmickým hvězdným okolím obdobně, jako předtím prostřednictvím své smyslové organizace věděl o své souvislosti se zemským okolím. Poznává se jako kosmická bytost. Myšlenky už nejsou stínové obrazy; jsou prosyceny skutečností jako smyslové obrazy při smyslovém vnímání.

Když poznávající nyní vystoupí k inspiraci, upozoruje, že může tento svět, opírající se o myšlenkovou organizaci, odvrhnout právě tak, jako onen pozemský. Zjišťuje, že ani touto myšlenkovou organizací nepatří své vlastní bytosti, nýbrž světu. Zjišťuje, jak prostřednictvím jeho vlastní myšlenkové organizace v něm působí světové myšlenky. Opět si uvědomuje, že když myslí, nepřijímá do sebe obrazy světa, nýbrž *yy- růstá* svou myšlenkovou organizací *ven ze sebe* do kosmického myšlení. Jak ve vztahu ke své smyslové organizaci, tak ve vztahu ke své soustavě myšlenkové je člověk *světem*. Svět se do něho vpracovává. Tím není ve smyslovém vnímání ani v myšlení sám sebou, nýbrž je světovým obsahem.

Do myšlenkové organizace proniká člověk duchově-duševní složkou své bytosti, která nenáleží ani pozemskému ani hvězdnému světu, která je ryze duchové podstaty a je přítomna v člověku od jednoho pozemského života k dalšímu. *Tato* duchově-duševní složka je přístupná jedině inspiraci.

Tak člověk vystupuje ze své zemské i kosmické organizace, aby svou inspirací stanul před sebou jako bytost ryze duchově-duševní.

V této ryze duchově-duševní bytosti se člověk setkává s působností svého osudu. Smyslovou organizací žije člověk ve svém fyzickém těle, myšlenkovou organizací ve svém éterném těle. Po vymanění z obou organizací prožívajícím poznáním je ve svém astrálním těle.

Pokaždé, když člověk odvrhne něco z přijaté podstaty své bytosti, stává se *nu jedné* straně jeho duševní obsah chudším; na druhé straně se současné obohacuje. Když po vymanění z fyzického těla má člověk před sebou krásu smyslového světa rostlin už jenom ve vybledlé podobě, vystupuje zato před jeho duši celý svět elementárních bytostí, žijících v říši rostlinné.

Ale protože se to má takto, nevládne u člověka duchově opravdu poznávajícího nějaká asketická nálada vůči tomu, co vnímají smysly. *V prožívání duchovna* mu zůstává plně živě pocíťovaná potřeba vnímat to, co prožívá v duchu, také zase prostřednictvím smyslů. A jako u plně žijícího člověka, usilujícího o prožívání celé skutečnosti, budí smyslové vnímání touhu po opačném pólu, po světě elementárních bytostí, tak zase budí pozorování elementárních bytostí touhu po obsahu smyslového vnímání.

V celku lidského života si duch žádá smysly, a smysly si žádají ducha. - V prožívání duchovna by vládla prázdnota, kdyby v něm nebyly přítomny - jako vzpomínky - zážitky smyslového vnímání; v zážitcích smyslového vnímání by vládlo temno, kdyby do něho nepůsobila síla duchové existence, i když ne zářivě a i když z počátku jenom podvědomě.

Nenastane tedy, když člověk dozraje k tomu, aby účastně prožíval činnost Michaelovu, nějaké ochuzení duší, pokud jde o prožívání přírody, nýbrž naopak, obohacení. A také život citový nebude mít sklon se odtahovat od smyslových prožitků, nýbrž zavládne radostný sklon přijímat plně do duše zázraky smyslového světa.

V Goetheanu, v únoru 1925.

*Další vůdčí myšlenky pro Anthroposofickou společnost, rozesílané z Goetheana
(S odkazem na výše uvedenou rozpravu:*

Smyslová a myšlenková organizace člověka ve vztahu k světu)

1. Lidská smyslová organizace nepatří k vlastní lidské bytosti, nýbrž je do ní po dobu pozemského života vestavěna okolním světem. Vnímající oko je prostorově v člověku, svou podstatou je *ve světě*. A člověk vsouvá svou duchově-duševní bytost do toho, co prostřednictvím jeho smyslů v něm prožívá svět. Během svého života na Zemi člověk nepřijímá do sebe své fyzické okolí, nýbrž vrůstá do tohoto okolí svou duchově-duševní bytostí.
2. Obdobně se to má s organizací myšlenkovou. Jejím prostřednictvím člověk vrůstá do existence hvězd. Poznává sám sebe jako hvězdný svět. Jestliže se člověk v prožitku poznání oprostil od smyslové organizace, pohybuje se a žije ve světových myšlenkách.
3. Když se oprostí od obou, od světa Země i od světa hvězd, tedy člověk stane sám před sebou jako bytost duchově-duševní. V tom případě už není *světem*, je nyní v pravém smyslu člověkem. A uvědomuje-li si, co přitom prožívá, znamená to *sebepoznávání*, jako uvědomuje-li si něco prostřednictvím organizace smyslové a myšlenkové, tedy to znamená *poznávání světa*.